

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИДАКТИЧЕСКИ ТЕСТ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИСТОРИЯ VII КЛАС-ДОБРА ПРАКТИКА

Орхан Д.Ахмед

THE USE OF DIDACTIC TEXT IN TEACHING OF HISTORY TO VII- th CLASS STUDENTS-GOOD PRACTICE

Orhan D. Ahmed

Резюме: Образованието по история притежава изключителни възможности за формиране на духовна и гражданска идентичност у съвременния човек.

Това предопределя и неговата основна роля за подготовката на младите българи в тяхната ориентация, адаптация и реализация в съвременното демократично общество .

Учебната програма и съдържание по история в 7 клас позволяват учениците да получават знания за основните исторически проблеми и процеси, за да изградят собствени позиции. Разработването на надеждни критерии и стандарти за оценка на ученическия труд и постижения, получава по-нататъшно развитие с разработването и прилагането на теорията за дидактичните тестове. Те се посочват като едно от най-обективните и съвременни средства за контрол на резултатите от учебно-познавателната дейност. Ефективността на използваните тестове се определя от тяхното качество, от тяхната стандартизация. За мен като учител е важно резултатът от обучението да може да се съотнесе правилно към предварително поставените изисквания и цели. Поради всички изложени до тук факти и причини, аз реших да опитам и да конструирам за своята пряка работа, серия от дидактически задачи, за които да твърдя със сигурност, че са ефективни т.е., че чрез тях успешно могат да се измерват и оценяват постиженията на учениците според изискванията на целите и задачите на учебно-възпитателната работа, формулирани в държавни и други документи със задължителен характер.

Ключови думи: учебна програма, дидактически задачи, системност, проверка, всестранност, оценка, знания, умения

Abstract: Teaching of history provides unique possibilities for shaping one's psychological and social identity in the modern world.

The structure and content of the program for VII-th grade history students is designed in order to help the students create their own viewpoints, and receive the fundamental historical knowledge. The use and application of didactic texts makes easier and more reliable the evaluation of the student work. The didactic texts are amongst the most objective and contemporary methods for controlling the results from the teaching process. Their efficiency comes from the way they are used and applied. For me, as a teacher, it is very important that

the results from the teaching process corresponds to the requirements and aims of the program. In this paper, my task is to show how didactic texts are used, and their reliability and efficiency in evaluation of students' skills according to national requirements and regulations.

Keywords: curriculum, didactic tasks, schema, control, diversity, evaluation, knowledge, skills

Поради всички изложени до тук факти и причини, аз реших да опитам и да конструирам за своята пряка работа, серия от дидактически задачи, за които да твърдя със сигурност, че са ефективни т.е., че чрез тях успешно могат да се измерват и оценяват постиженията на учениците според изискванията на целите и задачите на учебно-възпитателната работа, формулирани в държавни и други документи със задължителен характер. Оформи се идеята да използвам серия от дидактически задачи за диагностика на знанията на учениците по История и цивилизации 7 клас при изучаване на раздел „Българско Възраждане”. Това определи и темата на проведеното педагогическо изследване. Надявам се след това да притежавам допълнителни знания в областта на тестологията, а също и умения успешно да определям качествата на дидактическите тестове.

Също така може да се предположи, че използването на дидактически тестове в обучението по история ще повиши резултатността му, чрез най-рационалното и икономично изразходване на труд, време и средства за постигане на целта. Поради масовостта и бързината на проверката за по-кратко време могат да се проверят по-голям обем информация и по-голям брой ученици. Ясно е, че веднъж създадени и с установени качества, дидактическите тестове могат да се използват многократно.

1.1. Проверка и оценка на знанията на учениците

Проверката и оценката на знанията и уменията на учениците са неделима част от учебно-възпитателния процес. Те са средство за установяване на обема и качеството на знанията, уменията и навиците, овладени от учениците.

Проверяването установява състоянието на знанията на ученика - техния обем, всестранност, системност, трайност, точност, развитие на познавателните им способности.

Проверката на знанията и уменията е взаимодействие между учителя и ученика и трябва да отговаря на следните изисквания:

1. Системност – проверката е предварително планирана и ритмично извършвана. Тя осигурява на учителя непрекъсната информация за постиженията на учениците и възможност за своевременно допълване на установените пропуски в знанията на учениците. Системността стимулира учениците за редовно изпълнение на поставените учебни задачи.

2. Всестранност – контролират се не само усвоените знания, а всички страни от подготовката на ученика.

3. Съобразена с индивидуалните особености на ученика – за да се разкрият по-пълно постиженията на всеки ученик се прилагат разнообразни методи и форми на проверка и контрол. [Петрова, 1994]

1.2. Определение и вътрешна структура на дидактическият тест

Понятието “тест” обикновено свързваме с проверка, изпит, оценка, проба, експеримент, научно или друг вид изследване, което се провежда при предварително зададени условия, според точно определени изисквания, утвърдени в зависимост от конкретната цел на теста. Тестът се разглежда и като процедура за измерване на способности, постижения и интереси.

Най-общо тестът е метод за изследване на определени характеристики, свойства и особености на обекти или зависимости между процеси и явления, резултатите от провеждането на който са количествено измерими.

Разглеждането на понятието “тест” в по-тесен смисъл – като „**научен метод за изследване на определени качества на личността, който се провежда при спазване на определени условия, има конкретна и научнообоснована цел, създава се според утвърдени изисквания, а резултатите се оценяват числов формат и се сравняват с предварително създадени норми**” [Бижков, 1992].

Дидактическият тест е „**метод, средство за измерване на резултатите от учебно-възпитателната работа. Стандартизирана система от въпроси и задачи, проверяващи в еднакви условия нивото на обученост или готовност за обучение**” [Ганчев, 2004].

Всеки дидактически тест се състои от серия въпроси и задачи, чрез които се проверява равнището и степента на изпълнение на изискванията на учебната програма по отношение на знания и умения на учениците в определена област. Въпросите и задачите в дидактическият тест всички те имат еднаква вътрешна структура, включваща следните три компонента:

- 1) Информация – основа, върху която се формулира конкретен въпрос или изпълняване на изискване. Тя може да включва факти, понятия, графики, схеми и количествени данни за даден обект;
- 2) Въпрос или задача – задава се конкретен въпрос или се формулира изискване за изпълнение на дадена дейност, свързана с определени условия;
- 3) Отговор – може самостоятелно да се формулира или да е предложена възможност за избор (структуриран отговор). Предложените към задачата отговори са два вида: верни и неверни (дистрактори) по отношение на поставения въпрос или задача.

1.3. Дидактически тестове по История

Дидактическите тестове по история служат за обективна проверка и оценка на знанията и се реализират в рамките на организирания учебен процес. Чрез тях учителят получава обратна информация относно следните основни аспекти :

 получаване на индивидуални сведения за нивото на знания според учебните цели, фиксирани в учебната програма по история;

 получаване на представа относно общото ниво на знания в съответния клас;

 определяне на пропуските и силните места в програмата за обучението по история в съответния клас от общообразователното училище

Наред с диагностиката на постиженията тези тестове дават възможност да се установят както грешките, които допускат учениците, така и възможните причини. Целта на тези тестове е да се даде отговор на въпроса: Какви трудности среща ученикът и защо се затруднява? – Защото не знае фактологията или не може да приложи наученото

Конструкцията на теста преминава през няколко етапа: определяне на целите, разработване на тестовите въпроси, съставяне и изпробване на пилотен вариант на теста, анализ на резултатите и качествата на теста. При определянето на целите в областта на историко-дидактическата тестология на преден план се поставя конкретизацията на целите, т.е. тяхната операционализация. При операционализацията се използват т.н. таксономии, на подходи и методи за операционализация. Понятието таксоном има гръцки произход (taxis = ред, nomos = закон). Съществуват три основни таксономични групи – психологически, съдържателни и смесени.

1.4. Разработване на тестови въпроси и задачи в зависимост от целта и учебното съдържание.

При конструиране на тестовите въпроси и задачи трябва да спазват всички изисквания предявявани към съставянето на дидактическите тестове. По този начин може успешно да се разработи серия от въпроси и задачи, която се представя като тест.

Използват се готови тестови задачи от книжката „Тестови задачи по история” за 7 клас, с автори П. Стоянова, М. Босева, издателство „Просвета”, а също и от книгите за учителя за 7 клас на издателства „Просвета – Азбуки”, „Анубис”, „Булвест 2000”, и прилежащата към използвания учебник.

1.5. Описание на добрата практика

Педагогическото изследване се проведе в СУ „Христо Ботев” с. Чорбаджийско, през учебната 2017/2018 г. с ученици от 7 клас.

Училището е средишно (учениците пътуват от няколко населени места), неспециализирано е, с целодневно обучение за учениците до седми клас. Броят на учениците е 331, средно по 20 ученици в паралелка.

Изследваната паралелката се състои от 20 ученика.

От тях 7 момчета и 13 момичета. Всички те са за първа година в 7 клас, след успешно завършване на 6 клас.

Физическото и умствено развитие на учениците е нормално. Имат положителна мотивация за учене. Посещават редовно учебните занятия, старателно подготвят домашните си работи. Успешно усвояват учебния материал и постигат много добри резултати по всички учебни дисциплини. Активно и с желание по-голяма част от учениците участват в извънкласни дейности – олимпиади, училищни мероприятия. Те са добре организирани в колектив, с чувство за отговорност, дисциплина и уважение към себе си и съучениците си. Притежават изградено чувство за мярка в отношението с другите около тях. Умеят да се справят с трудности.

Решаването на теста се проведе през учебната 2017/2018 в СУ „Христо Ботев“ след изучаване на раздела „Българското Възраждане XVIII – XIX век” във втори учебен час.

Тестът бе предоставен за решаване на 20 ученика. Решаването на теста премина в спокойна обстановка. Учениците изслушаха обръщението и насоките за решаване на

задачите в теста. Времето за работа бе достатъчно на повечето от учениците. Трима от седмокласниците срещнаха затруднение при решаването на теста. По-бавно прочетоха задачите и се наложи да работят още пет минути.

1.6. Анализ на резултатите

След провеждане на теста с учениците и проверката на изпълнението, резултатите се нанасят в специални протоколи-първични (Приложение 3).

Изследваните ученици се подреждат в низходящ ред в зависимост от общия брой решени задачи (общ бал). Това прави възможно разделянето на учениците в две контрастни групи – „силна” и „слаба” група (Приложение 4). В „силната” група попадат ученици, които са показали по-добри резултати при провеждането на теста, а в „слабата” група – ученици с по-ниски резултати. От протоколите се вижда, че учениците са работили върху всички задачи, като съобразно предположенията задачите от I част се отличават с най-голям процент верни отговори, следвани от задачите от II и III част. Показаните резултати показват, че поставените критерии, съответстващи на познавателните нива според Блум – знание, разбиране и приложение и се припокриват от немалка част от шестокласниците.

Изследването на дидактическия тест се осъществява по отношение качествата **валидност, надеждност и обективност** на резултатите.

1.7. Заключение

От направения анализ на резултатите от теста се установи, че по-голямата част от учениците владеят основните факти и понятия отнасящи се до епохата на Възраждането. Учениците умеят свободно да боравят с хронологични ориентири по отношение на епохи, периоди и събития, както и да правят синхрон между събития, личности и идеи. По-лесно се справят със задачите с избираем отговор. Някои ученици срещат трудности при свободното преструктуриране на овладяната информация при вземане на решение за конкретен отговор. Трудно описват и анализират историческите събития, личности и тяхната дейност. Затрудняват се при дефинирането на основни исторически понятия.

В бъдещата работа в часовете по история и цивилизация в 7 клас ще се обърне внимание да се решават повече проблемно-познавателни задачи и използването на ситуационни методи. Ще се наблегне на използването на въпроси и задачи от открит тип, за да се улеснят учениците да формулират свободно отговори и да ги прилагат на практика.

Анализът на получените резултати, ни дава основание да направим следните изводи:

- използването на дидактическите тестове в часовете по история и цивилизация, повишават ефективността на обучението;
- планирането на основните цели и очаквани резултати е задължителен елемент от обучението;
- контролът в обучението входен, текущ и изходен е необходим и задължителен за да се установят знанията и пропуските на учениците по история и цивилизация и да се коригират;

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. Андреев. М. (2000) Процесът на обучението. Дидактика. София. УИ „Св. Климент Охридски“.
2. Андреев. М. (1995) Оценяването в училище, С. Университетско издателство, „Св. Кл. Охридски“.
3. Бижков. Г. (1995) Методология и методи на педагогическите изследвания, С. Аскони-издат.
4. Бижков. Г. (1999) Педагогическа диагностика. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. С.
5. Бижков. Г. (1976) Опитната и изследователската работа на учителя, С. Народна просвета.
6. Бижков. Г. (1992) Теория и методика на дидактическите тестове. С. Просвета.
7. Ганчев. Г. и др. (2004) Методика на педагогическите изследвания. Ст. Загора, ИК „Кота“.
8. Кушева. Р. В. Янчев, Г. Якимов М. Груев. (2000) История

Орхан Д. Ахмед

СУ "Христо Ботев" - с. Чорбаджийско

Orhan D. Ahmed

SU "Hristo Botev"-Chorbadjiisko